

ژئوپلیتیک جهانی شدن و تأثیر آن بر اقتصاد جهان شهر تهران با استفاده از مدل SWOT

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۰۷/۱۰ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۹۷/۱۲/۱۹

شیرکو پسندی (دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران)
بیژن رحمانی* (دانشیار گروه جغرافیا، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران)

چکیده

جهانشهرها به مثابه پدیده‌های سیاسی - فضایی، بر روابط و قدرت سیاسی یکدیگر در چهارچوب ژئوپلیتیک جهانی شدن در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی اثر می‌گذارند. این فضای رقابتی از طریق ایجاد اقتصاد بازار آزاد، جریان سرمایه و کالا، دیپلماسی شهری، روابط بین‌الملل، حوزه نفوذ جهانشهرها در بستر جهانی شدن تحقق می‌یابد و شبکه‌ای از سلسله مراتب جهانشهرها را به وجود می‌آورد. در جریان این تحولات، دو قطب متضاد با فضای ژئوپلیتیکی متفاوت از جهانشهرهای برتر مانند لندن، نیویورک و توکیو و جهانشهرهای سیاه چاله‌ای منجمله تهران، علی‌رغم برخورداری از موقعیت ژئوپلیتیک برتر، همچنان در انزوا به سر می‌برند و در فرآیندهای ژئوپلیتیک جهانی شدن سهم عمده‌ای ندارند. هدف از این پژوهش، بررسی روابط و میزان تأثیرپذیری تهران از ژئوپلیتیک جهانی شدن و تحولات اقتصادی آن (رفع محرومیت و افزایش رفاه اجتماعی) در جریان رقابت پذیری، روابط سیاسی و دیپلماتیک با سایر جهانشهرهاست. روش تحقیق براساس ماهیت نظری آن تاریخی و توصیفی - تحلیلی و برپایه‌ی مدل تحلیلی SWOT (سه معیار عمده ژئوپلیتیک جهانی شدن، رقابت اقتصادی و عوامل دیپلماسی شهری) است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد جهانشهرهای خاورمیانه مانند استانبول، ابوظبی، قاهره، دبی و ریاض با درک وضعیت ژئوپلیتیک جهانی شدن با سایر جهانشهرهای قدرتمند (آلفا، بتا و گاما) توانسته‌اند تا حدودی جایگاه مناسب‌تری در سلسله مراتبی جهانشهرهای جهان نسبت به تهران بیابند. در پایان نیز به منظور ایجاد اصلاح در مناسبات سیاسی - اقتصادی تهران با کشورهای خاورمیانه و کشورهای غربی در بستر ژئوپلیتیک جهانی شدن، پیشنهادهایی ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: ژئوپلیتیک، جهانی شدن، اقتصاد، جهانشهر تهران

مقدمه

مفهوم جهانی شدن بعد از پایان جنگ سرد، به یک روند مسلط فکری در عرصه‌ی بین‌الملل تبدیل شده است. البته این مفهوم به لحاظ ایدئولوژیک شبهه‌انگیز است؛ زیرا جهانی شدن پدیده‌ای تک بعدی نیست (Taylor, 1979:44)، بلکه دارای ابعاد کثیری از مفاهیم نظامی، روابط سیاسی، قلمرو و حاکمیت سرزمینی، اقتصادی و غیره است. به گونه‌ای که جهانی شدن، تنها بافت‌های ملی را تهدید و شکل جدیدی از هویت فرهنگی - محلی و خودآگاهی را به وجود می‌آورد (داداس، ۱۳۸۴: ۹۵). جهانی شدن از بعد سیاسی، جنبش‌های جامعه مدنی را از مرزهای ملی فراتر می‌برد و زمینه‌ی شکل‌گیری جامعه‌های فراملی را فراهم می‌کند و توان حکومت را برای حفاظت از قلمروهای جغرافیایی به چالش می‌کشد (حافظ نیا و جان پرور، ۱۳۹۶: ۱۷۷-۱۷۸)؛ این امر خود منجر به کاهش نقش دولت در این نظام گردیده و موضوع بازنگری در نظریه‌های روابط بین‌الملل را ضرورت می‌بخشد. بنابراین اگر جهانی شدن به معنای کاهش اقتدار، حاکمیت و عمل دولت‌ها به عنوان بازیگران مسلط سیاست جهان باشد، در نتیجه خود به خود باعث از میان رفتن و یا کاهش شکاف میان سطوح داخلی و بین‌المللی سیاست خواهد شد (کلارک، ۱۳۸۲: ۴۵-۴۴). در تبیین جغرافیای سیاسی (تقسیم فضایی قدرت در چهارچوب مرزهای ملی) و ژئوپلیتیک (تقسیم فضایی قدرت در سطح جهانی) در عصر جهانی شدن، تحول‌گرایانی چون هلد و مک گرو، معتقد به تحول‌های گسترده و عمیق در فضای ژئوپلیتیک و قوانین آن هستند؛ اما آنان به از بین رفتن مفاهیم ماندگار و همیشگی جغرافیای سیاسی معتقد نیستند، بلکه تنها به تغییر شکل ملت، حکومت، دولت و غیره اعتقاد دارند؛ لذا از دیدگاه نو واقع‌گرایانی همانند والتز، کراسنر و گیلپین در فضای جدید جهانی، سعی بر پررنگ نمودن نقش حکومت - ملت پایه نسبت به دیگر بازیگران دارند. برخلاف نظر واقع‌گرایانی که به حکومت محوری و ستفالیایی و عدم تغییر معتقد بودند، دیدگاه نو واقع‌گرایی معتقد به تغییر و تحول ژئوپلیتیک سنتی و حکومت محوری و ستفالیایی است و اعتقاد دارد که آرایش پدیده‌ها، جریان‌ها و قوانین از تعامل دو نیروی سرزمین‌زدایی و بازسرزمین‌سازی تشکیل شده که با این وجود، حکومت از نقش بیشتری در کنار دیگران برخوردار است و تفاوت اصلی با تحول‌گرایی نیز محسوب می‌شود (محمدی و همکاران ۱۳۹۱: ۸۷-۸۸).

درست در دو دهه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، برخی از خطوط ژئوپلیتیک شکل جدیدی به خود گرفتند و در این جریان‌ها، سیستم وستفالیایی دستخوش تغییرات رادیکال گردید؛ در حالی که فرآیندهای پویای جهانی شدن به شکل‌گیری یک سیستم

جهانی جدید منجر شده است (Mazour and Chumakov, 2005: 242). اواخر قرن بیستم نشانی از شروع یک فرآیند مجدد ژئوپلیتیک جهانی شدن دارد که این تحول، به طور عمده به اقتصاد مربوط می شود. در نتیجه، جهانی شدن به عنوان ساختمان یک فضای مالی و اقتصادی یکپارچه، جهانی مبتنی بر فن‌آوری‌های جدید به ویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات، امروزه نه تنها به ژئوپلیتیک معطوف می گردد (Abramov and Kuybar, 2008)؛ بلکه در زمینه «تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشد اقتصادی» براساس تحقیقات گیانک و همکاران (۲۰۰۳م) به این اهمیت پی برد (سجاسی قیداری و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۱)؛ که علاوه بر تضاد بینشی و ادراکی از ژئوپلیتیک جهانی شدن در بین یک کشور و یک قدرت جهانی، متأثر از تسلط ایدئولوژی حاکم بر کشورها، فناوری جدید اطلاعات و ارتباطات به طور مستقیم و یا غیر مستقیم بر سیستم اقتصادی جهان‌شهرها اثرگذار است؛ بنابراین پیچیدگی این نظام‌ها مانع از ترسیم شکل دقیقی از تأثیرگذاری ژئوپلیتیک جهانی شدن بر اقتصاد جهان‌شهرهاست. این نیروهای اثرگذار در حوزه ژئوپلیتیک نوین جهانی، اقتصاد سیاسی شهرها را دچار تغییر و تحول کرده، به گونه‌ای که نظام‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در قالب نظام‌های رادیکال لیبرال، محافظه کار و... اثر ویژه‌ای از بعد اقتصاد سیاسی بر فضای شهری گذاشته است (حاتمی نژاد و عبدی، ۱۳۸۶: ۱۹۹). همانطور که اقتصاد سیاسی در بطن خود مؤلفه‌های قدرت، سیاست و اقتصاد را دارد؛ تفکر اقتصادی نیز با ابزارهایی چون سیاست و قدرت، عملیاتی می‌شود. لذا برای برقراری عدالت فضایی و توزیع امکانات اقتصادی، ابزار سیاست (تدبیر عاقلانه و هدفمند) و قدرت (توانایی اعمال اراده و تأثیرگذاری) توسط بازیگران سیاست و قدرت نقشی کلیدی را برعهده دارند (احمدی پور و میرزائی تبار، ۱۳۹۳: ۹).

براساس مباحث فوق، اقتصاد سیاسی شهر، نیز بر نقش سرمایه‌داری، نظم اقتصاد بین‌الملل، انباشت و تمرکز ثروت و قدرت، روابط طبقاتی و نقش دولت در شهر تأکید دارد و شهر را سمبل نابرابری قدرت و ثروت می‌داند که نتیجه آن ایجاد فضای رقابتی در میان عناصر و طبقات شهری در داخل و میان شهرها در سطح منطقه‌ای و جهانی شده است (همان: ۱۰). در این میان، جهان‌شهر تهران، علیرغم برخورداری از جایگاه ویژه ژئوپلیتیکی در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی، با رکود و تورم اقتصادی مضاعف روبه‌رو است. لذا با توجه به اهمیت موضوع ژئوپلیتیک جهانی شدن و تأثیر آن بر اقتصاد جهان‌شهر تهران، این پژوهش در صدد پاسخگویی به این پرسش‌هاست که مؤلفه‌های ژئوپلیتیک جهانی شدن کدامند؟ آیا ژئوپلیتیک جهانی شدن بر اقتصاد جهان‌شهرها تأثیرگذار است؟

اگر تأثیرگذار است، چه عواملی منجر به انزوای تهران در کریدور شبکه‌ی جهانشهرهای جهان شده است؟ رهیاف برون رفت جهانشهر تهران از انزوای ژئوپلیتیکی جهانی چیست؟ و چه نقشی بر رفع محرومیت اقتصادی و در نهایت رفاه اجتماعی آن دارد؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

از آنجا که ژئوپلیتیک جهانی شدن، مقیاس وسیعی از روابط دیپلماسی_اقتصادی و یا ژئواکونومیک در سطح ملی و فراملی است، منجر به ظهور فضای دوقطبی از ژئوپلیتیک جهانی (جهان شهرهای برتر و سیاه چاله‌ای) می‌گردد. شکل‌گیری جهانشهرهای برتر در کشورهای توسعه یافته و جهانشهری سیاه چاله‌ای در کشورهای کمتر توسعه یافته، دو قطب متضاد در ژئوپلیتیک جهانی را به وجود آورده که منجر به خوانش جدیدی از تقسیم فضاها، قدرت و روابط و جایگاه سلسله مراتبی جهانشهرها در شبکه جهانی شده است. در این میان، با قرار گرفتن تهران در گروه جهانشهرهای سیاه چاله‌ای، محقق خود را ملزم دانسته که زوایای مختلف جهانی شدن، ژئوپلیتیک سنتی، نوین و همچنین میزان تأثیرپذیری اقتصاد جهانشهر تهران از این عوامل را در مقایسه با سایر جهانشهرهای برتر و موفق جهان بررسی کند و به منظور برون رفت از انزوای فضای ژئوپلیتیکی حاکم بر جهان، با در نظر گرفتن تجربیات سایر جهانشهرها، راهکارهای علمی و عملی ارائه دهد تا جهانشهر تهران در رقابت اقتصادی_سیاسی با سایر جهانشهرهای برتر، از طریق اتصال به شبکه جهانی، هویت و جایگاه خود را بیابد.

اهداف تحقیق

- تبیین میزان تأثیرپذیری اقتصاد جهانشهرها از روابط ژئوپلیتیکی در عصر جهانی شدن.
- شناسایی مؤلفه‌های اثر گذار جهانی شدن بر ژئوپلیتیک جدید جهان.
- شناسایی مؤلفه‌های اثر گذار بر توسعه اقتصاد جهانشهرها (جهانشهر تهران).

روش شناسی تحقیق

روش انجام این پژوهش با توجه به ماهیت نظری آن، تاریخی و توصیفی-تحلیلی است؛ بدین صورت که ابتدا از طریق مطالعه‌ی منابع کتابخانه‌ای، اینترنت و فیش‌برداری

به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر استفاده شده است. جهت تحلیل داده‌ها و ترسیم نقشه‌ها نیز از روش‌ها و تکنیک‌های آماری (EXCEL و SPSS) و مدل برنامه‌ریزی SWOT برای تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و آرایه راهبردهای توسعه و پیشرفت اقتصادی جهان‌شهر تهران در عصر ژئوپلیتیک جهانی شدن، بهره گرفته شده است.

پیشینه تحقیق

زین العابدین، یوسف (۱۳۸۵) در مقاله‌ای با عنوان «نگرش ژئوپلیتیکی بر جهانی شدن سیاست‌های جهانی» جهانی شدن را در عرصه‌های فرهنگ، اقتصاد و سیاست به مفهوم دنیایی به ظاهر بی حد و مرز تصور نموده است که در آن می‌توان بدون ممنوعیت و محدودیت از نظر زمان و مکان به فعالیت پرداخت.

Cuddy-Keane, Melba (2003) نویسنده مقاله‌ی «مدرنیسم، ژئوپلیتیک، جهانی شدن»؛ به مسائل مهمی چون نادیده گرفتن هویت فرهنگی در عرصه جهانی شدن که فراتر از مرزهای ژئوپلیتیک است، می‌پردازد و با تجزیه و تحلیل «حالت تعامل» در ابعاد مختلف، تشکیلات جریانات مدرن جهانی را بررسی می‌کند.

Dalby, Simon (2009) در پژوهشی با عنوان «ژئوپلیتیک نظام بین‌الملل و جهانی شدن»؛ سازمان فضایی قدرت، شرایط نظام روابط بین‌الملل و جهانی شدن را در سیستم‌های متعدد جهان معاصر را از طریق ژئوپلیتیک انتقادی به چالش می‌کشد.

Ištók, Robert & Jakabová, Zuzana (2011) مفهوم ژئوپلیتیک جهانی شدن در تفسیر الکساندر دوگین را بررسی و به تحلیل (ژئوپلیتیک روسیه به عنوان "تک قطبی" و ایالات متحده "تمدن دریا") از فرآیندهای جهانی شدن می‌پردازد.

مبانی نظری

با توجه به تعاریف و رویکردهای متفاوت درباره پدیده جهانی شدن، عده‌ای از صاحب‌نظران معتقدند که وجود جهانی شدن در قرون گذشته، بیشتر مربوط به بین‌المللی شدن امور بوده است (خانیها و قروچی، ۱۳۸۸: ۲۳۱). جهانی شدن به مفهوم جدید، محصول ارتباطات جهانی و منعکس کننده ارتباطات همزمان جهانی است که شمول فرهنگی گسترده‌ای از ارزش‌های مدرن در سطح جهان را با این فرآیند در مرزهای محدود به زمان و مکان را درهم می‌شکند و هویت درون مرزی را با گذشت زمان دچار فرسایش و

اختلال می‌نماید. پدیده جهانی شدن به موجب ادغام نظام‌های معنایی، حذف بخشی از این نظام‌ها و افزودن معانی حاصل از مدرنیته و جهانی شدن، این نظام‌های معنایی را به سمت یکسان سازی در سطح جهان هدایت کرده که موجب گسترش ارزش‌های عام و جهان شمول براساس فرهنگ جهانی مدرنیته گردیده است (تافلر، ۱۳۷۴: ۱۷). به گفته تیلور «جهانی شدن، مفهومی سیال و منعطف است» (Taylor, 2007:13). پراتسون نیز جهانی شدن را پدیده‌ای چند وجهی دانسته که به بافت‌های گوناگون کنش اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، فناوری و محیط زیست، راه پیدا کرده است (کیانی، ۱۳۸۰: ۲۲).

با توجه پیچیدگی مفهوم ژئوپلیتیک در یک قرن گذشته، نگرش‌های متفاوت نسبت به چیستی و ماهیت آن شکل گرفته است (Flint, 2006:30). واژه‌ی ژئوپلیتیک ابتدا توسط دولف کیلن (۱۸۹۹م) وضع شد، که به بخشی از معلومات حاصل از ارتباط بین جغرافیا و سیاست اطلاق گردید (حافظ نیا، ۱۳۹۶: ۱۳) و به مطالعه روابط بین داده‌های طبیعی، جغرافیا و سیاست حکومت‌ها می‌پردازد (عزتی، ۱۳۹۴: ۵). اما با توجه به برداشت‌های متفاوت از ژئوپلیتیک به نظر لاگوست و ژیلن یک تعریف عمومی و از پیش تعیین شده برای این واژه وجود ندارد (لاگوست و ژیلن، ۱۳۷۸: ۳۶). از نظر کلاز، رویکردی ویژه به سیاست‌های جهانی است که بر اهمیت سرزمین و منابع تأکید دارد (Dodds, 2000:162).

ژئوپلیتیک با به کارگیری توصیف‌ها، استعاره‌ها و قالب‌های جغرافیایی (پرده آهنین، جهان سوم یا حکومت سرکش)، راهنمای مطمئنی از چشم اندازه‌های آتی جهان را ارائه می‌دهد که بر سیاست‌گذاری خارجی و امنیتی اثر گذار است (Dodds, 2007: 4). بنابراین ژئوپلیتیک با به کارگیری قالب‌های جغرافیایی، الگوی سطوح ساختار ژئوپلیتیکی جهان را شکل داد که تعادل در سطح فرو ملی (درون کشوری) سبب افزایش قدرت سیاسی و ژئوپلیتیک در بعد ملی (کشوری)، منطقه‌ای (فرا کشوری) و کروی (جهانی) شود (رحمانی و آقامیری، ۱۳۹۲: ۱۵۸).

اقتصاد شهری به عنوان یکی از شاخه‌های تخصصی اقتصاد به بررسی و ارزیابی مشکلات مناطق شهری می‌پردازد. آدام اسمیت، در کتاب «ثروت ملل» به برآمدن و پیشرفت شهرها بعد از سقوط امپراتوری رم به مباحثی همچون مالکیت خصوصی و غیره پرداخته است. وینگو نیز در مقاله‌ی اقتصاد سنجی نیدرکورن به بخشی از برنامه‌ی تحقیقاتی شرکت رند در مورد اقتصاد شهری پرداخته است (Wingo, 1961:12). اصولاً

اقتصاد شهری به مسائل تخصیص عوامل تولید و توزیع درآمد واقعی (کالا و خدمات) در داخل و بیرون مناطق شهری، به صورت علمی می‌پردازد (زارع و برجی، ۱۳۹۰: ۴). گستردگی این عوامل تولید و توزیع کالا و خدمات در سطوح جهانی مخصوصاً در قرن بیست و یکم به عنوان موارد بسیار مهم و کلیدی اقتصاد شهری پویا، به مقولات رقابت پذیری شهری و درک مفهوم برند شهری معطوف گردید. به گونه‌ای که موضوع برند شهر به صورت روزافزونی به مثابه دارایی مهم در راستای توسعه شهر و همچنین ابزاری اثربخش به منظور تمایز شهر و نیز بهبود جایگاه شهر، انگاشته می‌شود (میترا انصاری و همکاران، ۱۳۹۵: ۹۲).

محدوده مورد مطالعه

جهان شهر تهران با موقعیت جغرافیایی $35^{\circ} 28' 6''$ تا $35^{\circ} 49' 42''$ عرض شمالی و $51^{\circ} 37' 37''$ تا $51^{\circ} 13' 33''$ طول شرقی قرار دارد. مساحت دشت آن بالغ بر ۲۲۵۰ کیلومتر مربع و با متوسط ارتفاع دشت ۱۱۰۰ متر و حداکثر ارتفاع در قله توچال به ۳۹۳۳ متر می‌رسد (شمشکی و همکاران، ۱۳۸۴). از نظر اقلیم نیز دمای سالانه آن، بین ۱۵ تا ۱۸ درجه متغیر است. بررسی وضعیت جمعیتی، اقتصادی و بازرگانی تهران در جدول زیر گویای تسلط قدرت آن بر زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور است:

جدول شماره ۱- وضعیت جمعیتی، اقتصادی و بازرگانی

تعداد شهرستان	۱۴	تعداد شهر	۴۴	جنسی	۱۰۶	جمعیت کل	۱۲۵۰۵۰۰۰
تراکم جمعیت	۹۶۹	شهرنشینی	۹۳/۹	نرخ باسوادی	۹۲/۹	نرخ رشد	۱/۷۲
جمعیت شهری	۱۱۴۱۷۰۶۵	جمعیت فعال	۴۱۶۸۰۰۰	خانوار شهر	۳/۱	خانوار روستا	۳/۵
بخش کشاورزی	۳/۱ درصد	بخش صنعت	۳۴/۶ درصد	بخش خدمات		۶۲/۳ درصد	
طول راههای درون و برون شهری	۹۱۴۶ km	کشتارگاه	۲۱ عدد با ظرفیت ۶۶۰۰۰ قطعه در ساعت				
فروشگاه بزرگ	۲۱ عدد	فروشگاه‌ها	۳۹۱ عدد				
ظرفیت انبارها	۶۵۰۳۰۰۰	ظرفیت سیلوا	۴۲۰۰۰۰				
مجامع صنفی	۱۶ عدد	اتحادیه تولیدی	۱۹۷ عدد				
		اتحادیه توزیعی و خدماتی	۲۲۶ عدد				

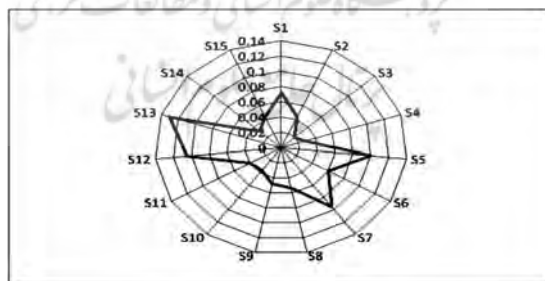
مأخذ: نگارندگان

یافته‌های تحقیق نظام تجزیه و تحلیل SWOT عوامل اصلی داخلی

جدول شماره ۲- ضریب نهایی یا امتیاز وزنی نقاط قوت تأثیر گذار بر اقتصاد جهانشهر تهران

امتیاز وزنی	رتبه	ضریب ثانویه	ضریب اولیه	داخلی
				نقاط قوت (S)
۰/۰۷۲	۳	۰/۰۲۴	۸۲	S1= عضویت ایران در سازمان‌های تخصصی بین‌المللی به خصوص سازمان متروپلیس.
۰/۰۴۴	۲	۰/۰۲۲	۷۶	S2= موقعیت مناسب مجمع شهرداران آسیایی برای جلب مشارکت‌های بین‌المللی.
۰/۰۲۰	۱	۰/۰۲۰	۶۸	S3= وجود نیروی انسانی کافی و خبره در زمینه ی دیپلماسی شهری و روابط بین‌الملل.
۰/۰۲۸	۲	۰/۰۱۴	۴۷	S4= راه اندازی دفتر همایش‌های و نمایشگاه‌های بین‌المللی در جهانشهر تهران.
۰/۱	۴	۰/۰۲۵	۸۴	S5= موقعیت استراتژیک تهران به عنوان گره حمل و نقل در جهان.
۰/۰۶	۳	۰/۰۲۰	۶۷	S6= استقرار حدود یک سوم انواع صنایع بزرگ کشور و صنایع بزرگ تبدیلی در تهران.
۰/۰۹۶	۴	۰/۰۲۴	۸۲	S7= استقرار بر مسیر کریدورهای بین‌المللی حمل و نقل زمینی، هوایی و...
۰/۰۵۴	۳	۰/۰۱۸	۶۱	S8= وجود زیرساخت‌های گسترده بازرگانی و مرکزیت تجاری در سطح ملی.
۰/۰۴۸	۳	۰/۰۱۶	۵۵	S9= وجود بزرگترین بازار مصرف و تولیدات کشور و استقرار واحدهای تهیه و توزیع کالا.
۰/۰۳۶	۳	۰/۰۱۲	۴۲	S10= برخورداری از منابع سرمایه ای و گردش سریع سرمایه با عملکرد ملی و فراملی.
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	۶۸	S11= استقرار مراکز عمده خدمات برتر در سطوح ملی و فراملی (مالی و اعتباری و غیره).
۰/۱۰۵	۵	۰/۰۲۱	۷۲	S12= برخورداری از موقعیت ژئوآکونومیک و ژئو استراتژیک در سطح جهان.
۰/۱۱۳	۵	۰/۰۲۶	۸۸	S13= برخورداری از فضای جغرافیایی، قدرت و سیاست در سطح ملی و منطقه ای.
۰/۰۳۲	۲	۰/۰۱۶	۵۳	S14= وجود ظرفیت‌های نهادی و انسانی برای توسعه سیاسی و روابط بین‌الملل.
۰/۰۴۴	۲	۰/۰۲۲	۷۶	S15= تجمیع و توسعه‌ی زیرساخت‌ها و خدمات شهری تهران.
۰/۰۹۰۹	---	۰/۳	۱۰۲۱	جمع کل

مأخذ: نگارندگان

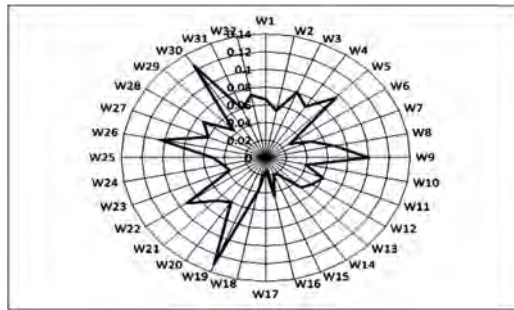
شکل شماره ۱- امتیاز بندی نقاط قوت ژئوپلیتیک جهانی شدن و تأثیر آن بر اقتصاد جهانشهر تهران مأخذ: نگارندگان

جدول شماره ۳- ضریب نهایی یا امتیاز وزنی نقاط ضعف تأثیر گذار بر اقتصاد جهانشهر تهران

امتیاز وزنی	رتبه	ضریب ثانویه	ضریب اولیه	داخلی
				نقاط ضعف (W)
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۵	W۱=فقدان ساختار سازمانی مشخص دیپلماسی شهری و روابط بین المللی شهرداری تهران.
۰/۰۵۴	۳	۰/۰۱۸	۶۲	W۲=عدم حضور فعال نمایندگان شهرداری تهران در سازمان‌های بین المللی و غیردولتی.
۰/۰۰۸	۵	۰/۰۱۶	۵۵	W۳=عدم استفاده مستمر از کارشناسان دیپلماسی و روابط بین الملل در شهرداری تهران.
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	۷۸	W۴=عدم استفاده از پتانسیل‌های ایرانیان مقیم خارج از کشور در سازمان‌های بین المللی.
۰/۰۹۶	۴	۰/۰۲۴	۸۲	W۵=ناکارآمدی حکومت محلی و ضعف دیپلماسی شهری در عرصه ی بین الملل.
۰/۰۲۸	۲	۰/۰۱۴	۴۸	W۶=عدم وجود انعطاف پذیری در برنامه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با جهانشهرها.
۰/۰۴۸	۲	۰/۰۲۴	۸۳	W۷=عدم قدرت حکمرانی شهرداری تهران.
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	۷۹	W۸=تداخل قلمروهای سیاسی و مدیریتی شهر تهران.
۰/۱	۴	۰/۰۲۵	۸۵	W۹=عدم آزاد سازی اقتصاد به منظور رقابت پذیری در سطح ملی و بین المللی.
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	۶۸	W۱۰=نبود سازمان‌های بین المللی اقتصادی مهم.
۰/۰۶۰	۳	۰/۰۲۰	۶۸	W۱۱=نبود شفافیت تراز مالی و معاملات با اقتصاد جهان.
۰/۰۵۴	۳	۰/۰۱۸	۶۱	W۱۲=عدم یکپارچگی و ادغام در شبکه اقتصاد جهانی.
۰/۰۴۸	۲	۰/۰۲۴	۸۲	W۱۳=عدم ورود به فضای رقابتی با تولیدات جهانی.
۰/۰۲۳	۱	۰/۰۲۳	۷۸	W۱۴=عدم توازن مقدار و ترکیب درآمد شهرداری با مقدار و ترکیب تولید ناخالص داخلی.
۰/۰۲۰	۱	۰/۰۲۰	۶۷	W۱۵=عدم ارائه خدمات چندمنظوره دولتی و خصوصی با سایر شرکت‌های خارجی.
۰/۰۴۴	۲	۰/۰۲۲	۷۴	W۱۶= نبود سیستم مدیریت شبکه ای (اتصال بین مراکز و دیپارتمانها برای تبادل اطلاعات).
۰/۰۱۴	۱	۰/۰۱۴	۴۸	W۱۷=عدم وجود قبای غیردولتی با تجهیزات و تکنولوژی جدید و ظرفیت‌های بیشتر.
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	۶۵	W۱۸=عدم توجه به بازار یابی شهری و برندسازی شهری.
۰/۱۳	۵	۰/۰۲۶	۸۷	W۱۹=وجود موانع سیاسی و تحریم‌های بین المللی به لحاظ پیوند اقتصادی با جهانشهرها.
۰/۰۶۰	۳	۰/۰۲۰	۶۹	W۲۰=ضعف و عدم توسعه بخش خصوصی برای ورود به بازارهای بین المللی.
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	۷۸	W۲۱=وجود موانع سیاسی و بوروکراتیک جذب سرمایه گذاری خارجی.
۰/۰۹۲	۴	۰/۰۲۳	۷۹	W۲۲=پیوند ضعیف تهران در بخش خدمات تولیدی پیشرفته با شبکه شهرهای جهانی.
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	۶۴	W۲۳=ضعف زیرساختهای مرتبط با مراکز رشد و پارکهای علم و فن آوری.
۰/۰۴۲	۲	۰/۰۲۱	۷۲	W۲۴=منفعل بودن تهران در جذب نهادهای فراملی برای اعلام موجودیت در حکمروایی جهانی.
۰/۰۵۱	۳	۰/۰۱۷	۵۹	W۲۵=عدم توجه تهران به امر شهروند جهانی بودن.
۰/۱۰۴	۴	۰/۰۲۶	۸۷	W۲۶=عدم یکپارچگی و همخوانی جهانشهر تهران با جهانی شدن سیاست‌های بین المللی.
۰/۰۶۰	۳	۰/۰۲۰	۷۵	W۲۷=وجود تعارض در ساختار نظامی، اداری و مدیریتی تهران با سایر جهانشهرها.
۰/۰۷۲	۳	۰/۰۲۴	۸۱	W۲۸=عدم وجود کنشگران سیاسی و مدنی نوین در عصر جهانی شدن.
۰/۰۴۴	۲	۰/۰۲۲	۷۶	W۲۹=منفعل بودن سازمانهای مردم، مهاجران و پناهندگان نهاد در سطح ملی و فراملی.
۰/۱۲۵	۵	۰/۰۲۵	۸۴	W۳۰=مقاومت ایدئولوژیک نظام سیاسی ملی در برابر جریان جهانی شدن.
۰/۰۶۰	۳	۰/۰۲۰	۶۷	W۳۱=ماده نبودن زیرساختهای شهری جهت استقرار مراکز منطقه‌ای نهادهای فراملی.
۰/۰۷۲	۳	۰/۰۲۴	۸۳	W۳۲=عدم منطق فضایی با حاکم بر سامانه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جهانشهرها.
۱/۹۷	---	۱/۳۵۸	۲۳۱۹	جمع کل

مأخذ: نگارندگان

شکل شماره ۲- امتیاز بندی نقاط ضعف ژئوپلیتیک جهانی شدن و تأثیر آن بر اقتصاد جهان شهر تهران مأخذ: نگارندگان

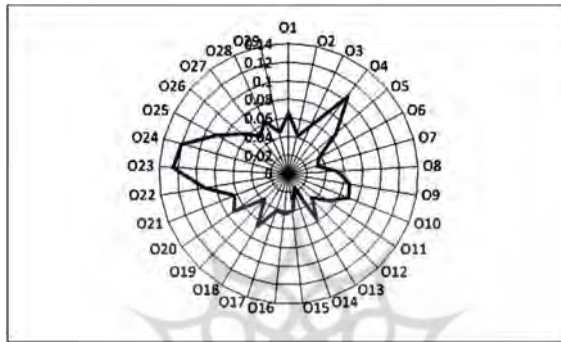
نظام تجزیه و تحلیل SWOT عوامل اصلی خارجی

جدول شماره ۴- ضریب نهایی یا امتیاز وزنی نقاط فرصت تأثیرگذار بر اقتصاد جهان شهر تهران

امتیاز وزنی	رتبه	ضریب ثانویه	ضریب اولیه	خارجی
				نقاط فرصت (O)
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۹	O۱=ایجاد استراتژی‌های کارا برای تهران جهت تأمین اعتماد سایر جهان شهرها.
۰/۰۴۲	۲	۰/۰۲۱	۷۵	O۲=تقویت جایگاه جهانی شهر تهران در تعامل با جهان شهرها.
۰/۰۵۷	۳	۰/۰۱۹	۶۵	O۳=افزایش مراودات سیاسی_اقتصادی و فرهنگی با کشورهای همسایه.
۰/۱۰۵	۵	۰/۰۲۱	۷۳	O۴=تأمین مالی پروژه‌های خواهر خواندگی تهران از طریق مشارکت‌های بین المللی.
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۸	O۵=اصلاح ساختار تشکیلاتی، اداری، اجرایی و درآمدی شهرداری.
۰/۰۳۶	۲	۰/۰۱۸	۶۲	O۶=افزایش توانایی بخشهای دولتی و مؤسسه از طریق بهره ور نمودن مکانیزم‌های اداری.
۰/۰۲۲	۲	۰/۰۱۶	۵۶	O۷=تضمین سرعت عملیات اداری و اطمینان از ارائه خدمات سودمند از طریق توافق نامه.
۰/۰۵۲	۴	۰/۰۱۳	۴۷	O۸=برقراری تعاملات جدی با شهرداران شهرهای خواهر خوانده.
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۸	O۹=حضور ویا مشارکت در ایجاد مناطق آزاد تجاری منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای.
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	۸۱	O۱۰=ایجاد موافقت نامه اتحاد گمرکی با کشورهای همجوار.
۰/۰۵۱	۳	۰/۰۱۷	۵۹	O۱۱=جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی در زمینه توسعه اقتصادی.
۰/۰۳۶	۲	۰/۰۱۸	۶۲	O۱۲=افزایش سطح رفاه شهروندان و ایجاد فرصت اشتغال.
۰/۰۵۷	۳	۰/۰۱۹	۶۸	O۱۳=ایجاد سیاست‌های راهبردی تجاری بین‌المللی.
۰/۰۱۶	۱	۰/۰۱۶	۵۶	O۱۴=ارتقای سطح مهارتهای فنی و علمی نیروی انسانی جهت افزایش توان مهندسی و...
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	۶۹	O۱۵=استفاده از سرمایه گذاری و مدیریت بخش‌های خصوصی در امور عمران شهری
۰/۰۴۴	۲	۰/۰۲۲	۷۶	O۱۶=تأمین امکانات اقتصادی لازم جهت توسعه و کارایی تأسیسات شهری؛
۰/۰۴۲	۲	۰/۰۲۱	۷۳	O۱۷=شناسایی و اولوی تبندی اهداف خرد و کلان اقتصادی.
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۸	O۱۸=ایجاد فضای رقابتی برای مؤسسات و دفاتر خدمات مسافرتیهای خارجی.
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	۶۸	O۱۹=امکان توسعه خدمات عالی فرامنطقه‌ای و فراشهری
۰/۰۷۲	۳	۰/۰۲۴	۸۴	O۲۰=توجه ویژه به نقاط استراتژیک خاورمیانه برای ایجاد صلح و برقراری توازن قدرت.
۰/۰۶۳	۳	۰/۰۲۱	۷۵	O۲۱=افزایش همکاری‌های نوع دوستانه در سطح منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای.
۰/۰۹۲	۴	۰/۰۲۳	۸۱	O۲۲=افزایش نفوذ تهران با ابزارهای قدرت نرم در سطح بین‌الملل.
۰/۱۲۵	۵	۰/۰۲۵	۸۷	O۲۳=ایجاد ارتباط میان شبکه‌های جهان شهری با شروط ژئوپلیتیک جهانی شدن سیاسی.
۰/۱۲	۵	۰/۰۲۴	۸۳	O۲۴=تغییر مقیاس رقابت ژئوپلیتیکی تهران از منطقه‌ای به بین‌الملل با سایر

جهانشهرها.				
۰/۰۸۸	۴	۰/۰۲۲	۷۸	O۲۵=تکیه به روندهای جهانی مبتنی بر مدیریت قلمروهای سرزمینی (حکمروابی خوب).
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۶	O۲۶=وجود سوابقی محدود از برخی ساز و کارهای نهادی برای تعاملات بین‌المللی.
۰/۰۵۱	۳	۰/۰۱۷	۵۸	O۲۷=کاهش تأثیرات نامطلوب تصمیمات، سیاست‌ها و برنامه‌های نهادهای بین‌المللی.
۰/۰۶۳	۳	۰/۰۲۱	۷۴	O۲۸=افزایش سطح لابی‌گری در سازمان‌های بین‌المللی.
۰/۰۴۶	۲	۰/۰۲۳	۷۹	O۲۹=بهره بردن از پتانسیل‌ها برای برون رفت از محدودیت‌های حاکم بر دیپلماسی شهری.
۱/۷۶۷	---	۰/۵۹۳	۲۰۷۸	جمع کل

مأخذ: نگارندگان

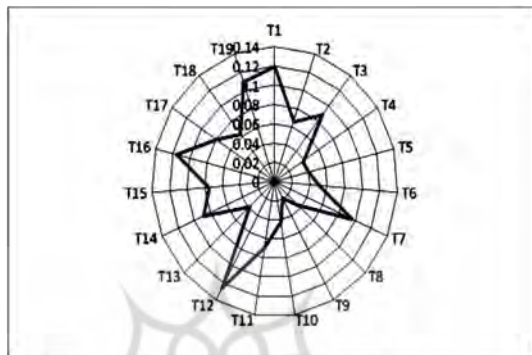
شکل شماره ۳- امتیاز بندی نقاط فرصت ژئوپلیتیک جهانی شدن و تأثیر آن بر اقتصاد جهانشهر تهران مأخذ: نگارندگان

جدول شماره ۵- ضریب نهایی یا امتیاز وزنی نقاط تهدید تأثیر گذار بر اقتصاد جهانشهر تهران

امتیاز وزنی	رتبه	ضریب ثانویه	ضریب اولیه	خارجی
				نقاط تهدید (T)
۰/۱۲	۵	۰/۰۲۴	۸۳	T۱=موضع گیری و اعمال تحریم برخی از قدرتها علیه ایران.
۰/۰۶۶	۳	۰/۰۲۲	۷۸	T۲=عدم شناخت راهبردهای اساسی جهت ورود به عرصه همکاری بین الملل.
۰/۰۸۸	۴	۰/۰۲۲	۷۹	T۳=عدم تفاهم و انسجام ملی پیرامون پیوستن تهران به سازمانهای بین المللی.
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	۶۵	T۴=رقابت ستیزه جویانه سازمانهای بخشی و سازمانهای مسئول مدیریت محلی.
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	۶۹	T۵=سلطه و تداوم چرخه رانت گیری بخش خصوصی بر نظام مدیریت شهری.
۰/۰۵۱	۳	۰/۰۱۷	۵۸	T۶=وجود بروکراسی‌های ناکارآمد شهرداری تهران در دیپلماسی شهری.
۰/۰۹۶	۴	۰/۰۲۴	۸۴	T۷=عدم تمرکز مدیریت در نظام سیاستگذاری در بازار رقابتی با جهانشهرها.
۰/۰۳۶	۲	۰/۰۱۸	۶۱	T۸=عدم تصمیم سازیهای حرفه ای در خصوص جذب سرمایه گذار خارجی.
۰/۰۱۹	۱	۰/۰۱۹	۶۷	T۹=عدم یکپارچگی خدمات به شهروندان با استفاده از تکنولوژی ارتباطی.
۰/۰۴۲	۲	۰/۰۲۱	۷۵	T۱۰=وجود تولی گری دولت، ایجاد بازار انحصاری.
۰/۰۶۹	۳	۰/۰۲۳	۷۹	T۱۱=فقدان ساز و کار متولی ویژه در برخورد تهران با پدیده جهانی شدن.
۰/۱۲۵	۵	۰/۰۲۵	۸۵	T۱۲=عدم بازنگری سیاستهای ملی و روابط بین الملل در ادغام با جهانی شدن.
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	۶۸	T۱۳=تعارضات سیاسی و وجود جنگ داخلی در برخی از کشورهای همسایه.
۰/۰۸۸	۴	۰/۰۲۲	۷۷	T۱۴=وجود تناقضات در اصول حکمروابی (دموکراتیک) در زمینه رونق

اقتصادی.				
۰/۰۷۵	۵	۰/۰۱۵	۵۲	T15=عدم اصلاح ساختاری برای کاهش قدرت ملی و شکل گیری قدرت فروملی.
۰/۱۱۵	۵	۰/۰۲۳	۸۱	T16=اثرات تخصص آمریکا بر فعالیت تهران در دیپلماسی شهرهای جهانی.
۰/۰۸۰	۴	۰/۰۲۰	۷۱	T17=فقدان چارچوب مشخص تهران برای همکاری با نهادهای فراملی و مؤثر.
۰/۰۶۳	۳	۰/۰۲۱	۷۴	T18=تفرق و واگرایی نظام عملکردی_فضایی تهران با جهانشرا.
۰/۱۱	۵	۰/۰۲۲	۷۷	T19=فقدان نله‌های فکری همگام با جهانی شدن در ابعاد اقتصادی سیاسی.
۱/۳۵۹	---	۰/۳۹۶	۱۳۸۳	جمع کل

مأخذ: نگارندگان

شکل شماره ۴- امتیاز بندی نقاط تهدید ژئوپلیتیک جهانی شدن بر اقتصاد جهان شهر تهران
مأخذ: نگارندگان

میانگین نمره نهایی عوامل داخلی (۲/۸۷) و عوامل خارجی (۳/۱۲) می‌باشد. هر چقدر عدد نمره نهایی به ۴ نزدیک‌تر باشد، راهبردها و استراتژی‌های تعیین شده بسیار عالی بوده و اگر به ۱ نزدیک‌تر باشد به معنی ضعیف بودن استراتژی‌هاست. لذا این استراتژی‌ها به عالی نزدیک‌تر است.

نتیجه گیری

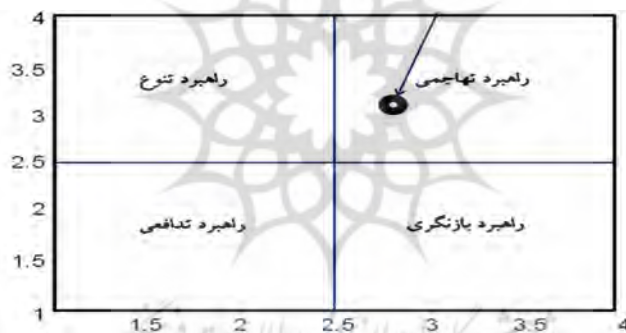
از مرحله نهایی و اصلی روش SWOT، تعیین راهبردهای مختلف برای جهان شهر تهران است. این راهبردها در چهار بخش جداگانه صورت گرفته و به صورت ترکیبی از عوامل درونی و بیرونی می‌باشد. به طور خلاصه شماتیک راهبردها در جدول شماره ۶ بدین گونه است:

جدول شماره ۶- شماتیک راهبردها

عوامل داخلی عوامل خارجی	نقاط قوت (S)	نقاط ضعف (W)
فرصت‌ها (O)	راهبردهای (SO) (از نقاط قوت جهت بهره برداری از فرصت‌ها)	راهبردهای (WO) (از فرصت‌ها با از بین بردن نقاط ضعف)
تهدیدها (T)	راهبردهای (ST) (استفاده از نقاط قوت برای احتراز از تهدیدها)	راهبردهای (WT) (نقاط ضعف را کاهش و از تهدیدات پرهیز شود)

مأخذ: نگارندگان

حال برای تعیین بهترین استراتژی از جدول شماره ۶ استفاده می‌کنیم. با توجه به اینکه مجموع امتیاز وزنی عوامل داخلی (۲/۸۷) و عوامل خارجی (۳/۱۲) محاسبه شده است، در این جدول، مجموع امتیاز وزنی عوامل داخلی در خط افقی و مجموع امتیاز وزنی عوامل خارجی در خط عمودی قرار می‌گیرد و سپس محل برخورد آنها استراتژی بهینه را نشان می‌دهد.

شکل شماره ۵- انتخاب استراتژی تهاجمی به عنوان استراتژی بهینه برای جهان‌شهر تهران در عصر ژئوپلیتیک جهانی شدن مأخذ: نگارندگان

طبق نتیجه‌ی بدست آمده، راهبرد توسعه‌ی اقتصادی و همچنین ارتقاء جایگاه جهان‌شهر تهران در مقایسه با سایر جهان‌شهرهای جهان در عصر ژئوپلیتیک جهانی شدن، راهبرد تهاجمی (SO) می‌باشد. بنابراین مسئولین و دولت مردان باید با استفاده از نقاط قوت و فرصت، به سمت این راهبردها گام بردارند.

تحلیلی بر راهبرد رقابتی _ تهاجمی جهانشهر تهران در عصر جهانی شدن ژئوپلیتیک

ژئوپلیتیک جهانی شدن اثرات مثبت و منفی بر اقتصاد و جایگاه تهران در شبکه سلسله مراتبی جهانشهرها داشته است؛ لذا تغییر و تحولات اقتصادی با توجه به سیاست‌های چندگانه و ناهماهنگ، امر بازنگری در روابط بین‌الملل و دیپلماسی شهری ضروری و گریزناپذیر می‌باشد. اهم مشکلات ایجاد شده در روند کاهش و یا عدم تعامل مطلوب جهانشهر تهران با سایر جهانشهرها، نبود رقابت بر پایه‌ی اقتصاد آزاد، عدم استقلال در دیپلماسی شهری و همسو نبودن سیاست‌ها با تغییرات ژئوپلیتیک جهانی شدن است که در نتیجهٔ ایدئولوژی مقاومت در دیپلماسی سیاسی _ اقتصادی به وجود آمده است. در واقع تحقق آرمان پیشرفت اقتصادی تنها متکی بودن به سیاست تک بعدی پیشرفت بر پایه‌ی اقتصاد نفت نیست، بلکه فعال سازی بنگاه‌های اقتصادی، ورود به شرکت‌های چندملیتی، کارآفرینی و رقابت پذیری اقتصادی است. در ادامه بدین منظور راهبردها و استراتژی‌های رقابتی _ تهاجمی (SO) که بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی متمرکز است، راهکارهای زیر جهت بهره برداری از نقاط قوت موجود برای تقویت و توسعه اقتصادی و همچنین ارتقاء جایگاه تهران با سایر جهانشهرهای جهان در عصر ژئوپلیتیک جهانی شدن ارائه می‌شود:

- استفاده از نیروهای متخصص و با تجربه در زمینه دیپلماسی شهری.
- تأکید بر ارتباطات سازنده منطقه‌ای و بین‌المللی.
- تلاش در جهت جلب سرمایه گذاری‌ها خارجی از طریق قراردادهای خواهر شهری.
- استفاده از مشارکت شهروندی برای ورود به عرصه جهانی شدن.
- ایجاد ارتباط سازنده بین سازمان‌های متولی برای پیشبرد اهداف دیپلماسی اقتصادی.
- تلاش برای برقراری ارتباط با قطب‌های اقتصادی جهانشهرهای برتر.
- استفاده از موقعیت استراتژیکی و ژئواکونومی تهران با معیار مسلط بر ثروت و اقتصاد ایران.
- حمایت از طرح‌های اقتصادی بین جهانشهری از سوی شهرداری تهران و دولتمردان.
- زمینه سازی مشارکت و رقابت اقتصادی میان شرکت‌ها با بخش‌های خصوصی.
- ایجاد و افزایش بسترهای لازم برای گسترش بخش خدمات در تهران.
- تمرکز مدیریت در نظام سیاستگذاری بازار رقابتی در مقایسه با جهانشهرها.

پیشنهادها

- اصلاح و بازنگری در تعاملات داخلی و بین‌المللی شهرداری تهران (کنار گذاشتن محدودیت‌ها و تدام در گسترش روابط خواهر شهر میان جهانشهرها در عرصه‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی).
- عدم تقابل موضوعات سیاسی و اقتصادی در سیاست خارجی (از آنجا که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهانشهر تهران در مقایسه با سایر جهانشهرهای جهان جایگاه خوبی ندارد، در مقایسه با دیپلماسی اقتصادی سایر جهانشهرها که فراهم کننده شرایط سیاسی برای ورود سرمایه‌گذاری به تهران است، نتوانسته موفق عمل کند؛ بنابراین رسیدن تهران به یک کلیت واحد در زمینه روابط اقتصادی و سیاسی ضروری است).
- کاهش برتری و انحصارطلبی دولت در حوزه اقتصاد (قدرتمند نمودن بخش خصوصی)
- ایجاد تغییر در فرهنگ شهروندان و افزایش احساس جهان وطنی در آنها.
- تغییر در نحوه مدیریت شهری با به کارگیری نیروی کار متخصص و حرفه‌ای با آگاهی از متدهای بروز در زمینه‌های مدیریتی و همچنین مشارکت دادن شهروندان در امور شهر (استفاده از پتانسیل‌های همکاری شهروندان در جهت بهبود رایزنی‌های لازم در خصوص استقلال ارگان‌های شهری و نیز بر همکنش‌های مدیریتی با سایر سازمان‌ها که نیازمند توسعه تعاملات شورای شهر و شهرداری تهران می باشد).
- استفاده از پتانسیل‌های مردمی در تعریف پروژه‌های توسعه‌ای و درآمدزا.
- اصلاح در ساختار اداری و مالی شهرداری تهران.
- ایجاد یک سکوی جامع و یکپارچه دولت الکترونیکی در سطح کلانشهر تهران به منظور سازماندهی تجارت شهر، توسعه نوآوری‌ها، به کارگیری روش‌های نوین در عرصه فعالیت‌های تجاری، مجتمع سازی خدمات بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری و همچنین مؤسسات بیمه، تقویت فرآیندهای تجارت داخلی و بین‌المللی و سرمایه‌گذاری در شهر.
- حذف موانع تجارت آزاد نظیر تعرفه‌ها، گمرک، فرآیندهای اداری زمان بر و غیره.
- استقرار شعبات بانک‌های بین‌المللی جهت تسهیل گردش سرمایه و تبادل کالا در تهران.

منابع و مآخذ:

- ۱- احمدی پور، ز.، میرزائی تبار، م. ۱۳۹۳. تبیین ژئوپلیتیکی اکولوژی سیاسی و اقتصاد سیاسی شهر. هفتمین کنگره انجمن ژئوپلیتیک ایران، خوارزمی، ۲۸-۲۷ بهمن. ۱۰-۸.
- ۲- انصاری، م.، سرور، ر.، سبحانی، ن. ۱۳۹۵. نقش آفرینی شهرهای جدید دانائی محور در ارتقاء رقابت پذیری ملی (مطالعه موردی: شهر جدید اندیشه). فصلنامه آمایش محیط، ۳۵: ۱۲۱-۸۷.
- ۳- تافلر، آ. ۱۳۸۴. موج سوم. ترجمه شهیندخت خوارزمی. چاپ هفدهم. تهران: نشر خوارزمی. ۶۷۴.
- ۴- حاتمی نژاد، ح.، عبدی، ن. ۱۳۸۶. اقتصاد سیاسی و فضای شهری. اطلاعات اقتصاد سیاسی، ۲۳۸-۲۳۷: ۲۰۵-۱۹۶.
- ۵- خانیها، ن.، قورچی، م. ۱۳۸۸. جهانی شدن، اقتصاد پسا فورديسم و تنگه‌های بین‌المللی. فصلنامه بین‌المللی روابط خارجی، ۱: ۲۵۶-۲۲۷.
- ۶- حافظ نیا، م. ۱۳۹۶. اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک. چاپ پنجم. انتشارات پاپلی. ۵۳۶.
- ۷- حافظ نیا، م.، جان پرور، م. ۱۳۹۶. مرزها و جهانی شدن: با نگاهی کوتاه به مرزهای ایران. چاپ دوم. انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی. ۲۸۸.
- ۸- داداس، ک. ۱۳۸۴. ژئوپلیتیک در جهان متغیر. ترجمه‌ی زهرا احمدی پور با همکاری عطاالله عبدی. چاپ اول. انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی. ۲۹۲.
- ۹- رحمانی، ب.، آقامیری، ح.س. ۱۳۹۲. جمعیت روستایی، وزن ژئوپلیتیک و کلان شهر تهران، (فرصت‌ها، چالش‌ها) مطالعه موردی: دهستان سولقان. فصلنامه آمایش محیط، ۲۳: ۱۶۵-۱۴۹.
- ۱۰- زین العابدین، ی. ۱۳۸۵. نگرش ژئوپلیتیکی برج جهانی شدن سیاستهای جهانی. مجله مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاههای انسانی، ۱: ۴۴-۳۵.
- ۱۱- سجاسی قیداری، ح.ا.، صادقلو، ط.، صادقی، ح.، غفاری، ح.م. ۱۳۹۳. تبیین راهبردهای توسعه سرویس‌ها و زیرساخت‌های ICT در کشور با رویکرد آمایش اقتصادی (مطالعه موردی استان‌های کرمانشاه، سمنان، فارس و آذربایجان شرقی). فصلنامه آمایش محیط، ۳۱: ۵۳-۲۹.
- ۱۲- عزتی، ع.ا. ۱۳۹۴. ژئوپلیتیک در قرن بیست و یکم. چاپ ششم. انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). ۲۴۴.

- ۱۳- کلارک، ی. ۱۳۸۲. جهانی شدن و نظریه‌ی روابط بین‌الملل. ترجمه‌ی فرامرز تقی لو. چاپ اول. انتشارات وزارت امور خارجه. ۳۸۸.
- ۱۴- کیانی، د. ۱۳۸۰. فرهنگ جهانی؛ اسطوره یا واقعیت. فصلنامه مطالعات ملی، سال سوم، ۱۰: ۱۲۲-۹۱.
- ۱۵- لاکوست، ا.، ژیبیلن، ب. ۱۳۷۸. عوامل و اندیشه‌ها در ژئوپلیتیک. ترجمه علی فراستی. چاپ اول. نشر امن. ۱۶۸.
- ۱۶- محمدی، ح.ر.، حیدری فر، م.ر.، حیدری، ش. ۱۳۹۱. جهانی شدن و سرزمین سازی در جغرافیای سیاسی. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۸۰: ۱۰۲-۸۵.
- ۱۷- مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران. ۱۳۸۴. طرح بازنگری ساختاری نظام مدیریت و مالیه شهری کلانشهر تهران. www.rpc.tehran.ir
- 18- Abramov, Yu, A., Kuybar, V, I. 2008. Global Regionalization: Substantiating the Term. *Sotsialno-gumanitarnye znaniya*, 1: 242-250.
- 19- Cuddy-Keane, M. 2003. Modernism, Geopolitics, Globalization, 10(3): 539-558.
- 20- Dalby, S. 2009. THE GEOPOLITICS OF THE INTERNATIONAL SYSTEM AND GLOBALIZATION. *Multidisciplinary in International Studies*, 1: 1-18.
- 21- Dodds, K., Atkinson, D. 2000. Geopolitical Traditions: Critical Histories of a Century of Geopolitical Thought (Critical Geographies). First Edition. New York. 412P.
- 22- Dodds, K. 2007. Geopolitics: a Very Short Introduction. Second Edition. Oxford University Press. 176P.
- 23- Flint, C. 2006. Introduction to Geopolitics. First Edition. London, Rutledge. 237P.
- 24- Hantington, S. 1993. the Clash of Civilizations. *Foreign Affairs*, 72(3): 22- 49.
- 25- Ištók, R., Baar, V., Siwek, T., Koziak, T. 2011. In The Scale of Globalization (Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century). First Edition. University of Ostrava. 378P.
- 26- Mazour, I., Chumakov, A., C. Gay, W. 2005. Global Studies encyclopedia. First Edition. Moscow. 590P.

- 27- O.'Tuathail, G, Dalby, S. Routledge. 2001. The Geopolitics Thoughts in Twentieth Century. Translated by Mohamadreza, Hafeznya, Hasheme, Nasiri. Iran). First Edition. Ministry of Foreign Affairs. 720P.
- 28- Taylor, P. 1979. Political Geography. London. Longman Scientific and Technical. U.K, 1: 54-83.
- 29- Taylor, P. J. 2007. Cities in Globalization; Practices, policies and theories. A lineage for contemporary inter-city studies. 2: 1 –13.
- 30- Wingo, L. 1961; Transportation and Urban Land. First Edition. Washington D.C. Resources for the Future. 146P.

